

Závěry Rady ze dne 11. května 2010 o kompetencích na podporu celoživotního učení a o iniciativě „Novými dovednostmi k novým povoláním“

(2010/C 135/03)

RADA EVROPSKÉ UNIE,

PŘIPOMÍNÁJÍC:

1. doporučení Evropského parlamentu a Rady ze dne 18. prosince 2006 o klíčových schopnostech pro celoživotní učení⁽¹⁾, jehož cílem je zajistit, aby počáteční vzdělávání a odborná příprava poskytovaly všem mladým lidem prostředky k rozvoji jejich klíčových kompetencí na úrovni, která je připravená pro jejich další vzdělávání a pracovní život a která umožní dospělým, aby rozvíjeli a aktualizovali své klíčové kompetence v průběhu života;
2. usnesení Rady ze dne 15. listopadu 2007 o nových dovednostech pro nová povolání⁽²⁾ a závěry Rady ze dne 9. března 2009 o nových dovednostech pro nová povolání – „předvídání a zohledňování potřeb trhu práce a potřebných kvalifikací“⁽³⁾, která se zaměřují na přípravu lidí pro nová povolání v rámci znalostní společnosti, a která uznala skutečnost, že požadavky na dovednosti, kompetence a kvalifikaci u všech druhů i úrovní zaměstnání výrazně vzrostou a že ze strany zaměstnavatelů roste poptávka po pracovnících s průřezovými klíčovými kompetencemi;
3. doporučení Evropského parlamentu a Rady o zavedení evropského rámce kvalifikací pro celoživotní učení ze dne 23. dubna 2008⁽⁴⁾, v němž se podporuje posun od tradičního zdůrazňování „studijních vstupů“, jako je délka učení či typ instituce, k upřednostnění přístupu založeného na „výsledcích učení“, tedy na tom, co studující zná, čemu rozumí a co je schopen vykonávat;
4. závěry Rady a zástupců vlád členských států zasedajících v Radě ze dne 22. května 2008 o podpoře tvořivosti a inovací prostřednictvím vzdělávání a odborné přípravy⁽⁵⁾, v nichž se zdůrazňuje význam rámce pro klíčové kompetence pro větší kreativitu a inovace a jež vedly k *Manifestu pro tvořivost a inovace v Evropě*, který předložili vyslanci roku 2009, který byl vyhlášen evropským rokem tvořivosti a inovace;
5. závěry Rady ze dne 22. května 2008 o vzdělávání dospělých⁽⁶⁾, v nichž se zdůrazňuje význam vzdělávání dospělých, které je klíčovou složkou celoživotního učení;
6. závěry Rady a zástupců vlád členských států zasedajících v Radě ze dne 21. listopadu 2008 o přípravě mladých lidí na 21. století⁽⁷⁾, v nichž se zdůrazňuje, že ucelený přístup k rozvoji kompetencí, založený na evropském referenčním rámci klíčových schopností pro celoživotní učení, s sebou přináší potřebu vynaložit větší úsilí na zvýšení porozumění psanému textu a jiných základních dovedností;
7. závěry Rady a zástupců vlád členských států zasedajících v Radě ze dne 21. listopadu 2008 o budoucích prioritách posílené evropské spolupráce v oblasti odborného vzdělávání a odborné přípravy⁽⁸⁾, v nichž se zdůrazňuje, že pro odborné vzdělávání a přípravu je zvláště důležité zlepšení tvořivosti a inovací a že v zájmu dosažení tohoto cíle by se mělo aktivně podporovat osvojování klíčových kompetencí pro celoživotní učení; cílem závěrů bylo rovněž posílení vazeb mezi odborným vzděláváním a přípravou a trhem práce zaměřením na pracovní místa a dovednosti;
8. závěry Rady a zástupců vlád členských států zasedajících v Radě ze dne 12. května 2009 o posílení partnerství mezi institucemi vzdělávání a odborné přípravy a sociálními partnery, zejména zaměstnavateli, v souvislosti s celoživotním učením⁽⁹⁾, v nichž bylo doporučeno, aby instituce vzdělávání a odborné přípravy na všech úrovních věnovaly dostatečnou pozornost osvojování průřezových klíčových kompetencí užitečných v profesním životě;
9. závěry Rady ze dne 26. listopadu 2009 o profesním rozvoji učitelů a vedoucích pracovníků škol⁽¹⁰⁾ v nichž se uznává, že požadavky kladené na učitelské povolání vyžadují nové přístupy a učitelé by měli převzít větší odpovědnost za obnovování a zdokonalování svých znalostí a dovedností;
10. závěry Rady a zástupců vlád členských států zasedajících v Radě ze dne 26. listopadu 2009 o rozvoji úlohy vzdělávání v rámci plně fungujícího znalostního trojúhelníku⁽¹¹⁾, které podpořily instituce vzdělávání a odborné přípravy s cílem zajistit, aby vzdělávací programy a metody vyučování a zkoušení na všech úrovních vzdělávání, včetně doktorandské úrovně, zahrnovaly a podněcovaly kreativitu, inovace a podnikavost;

⁽¹⁾ Úř. věst. L 394, 30.12.2006, s. 10.

⁽²⁾ Úř. věst. C 290, 4.12.2007, s. 1.

⁽³⁾ Dokument 6479/09.

⁽⁴⁾ Úř. věst. C 111, 6.5.2008, s. 1.

⁽⁵⁾ Úř. věst. C 141, 7.6.2008, s. 17.

⁽⁶⁾ Úř. věst. C 140, 6.6.2008, s. 10.

⁽⁷⁾ Úř. věst. C 319, 13.12.2008, s. 20.

⁽⁸⁾ Úř. věst. C 18, 24.1.2009, s. 6.

⁽⁹⁾ Dokument 9876/09.

⁽¹⁰⁾ Úř. věst. C 302, 12.12.2009, s. 6.

⁽¹¹⁾ Úř. věst. C 302, 12.12.2009, s. 3.

A ZEJMÉNA PŘIPOMÍNÁJÍC:

závěry Rady ze dne 12. května 2009 o strategickém rámci evropské spolupráce v oblasti vzdělávání a odborné přípravy („ET 2020“) (1), v nichž se stanoví, jak řešit úkoly spojené s důsledným prováděním klíčových kompetencí a jak zlepšit otevřenost a význam vzdělávání a odborné přípravy, mimo jiné vymezením prioritních pracovních oblastí pro pracovní cyklus v období let 2009–2011, případným vypracováním ukazatele zaměstnatelnosti a úpravou soudržného rámce ukazatelů a se zvláštním ohledem na oblasti tvořivosti, inovace a podnikání;

VĚDOMA SI TĚCHTO VÝZEV:

1. Současná hospodářská krize spolu s rychlými společenskými, technologickými a demografickými změnami podtrhuje, že je zásadně důležité zajistit, aby si prostřednictvím vysoce kvalitního celoživotního učení i odborné přípravy a zvýšením mobility všichni jednotlivci a zejména mladí lidé osvojili ucelený soubor kompetencí.

2. Získávání a další rozvíjení kompetencí je zásadně nezbytné pro zlepšení vyhlídek na získání zaměstnání a přispívá k osobnímu naplnění, sociálnímu začlenění a aktivnímu občanství, jelikož jsou známkou schopnosti jednotlivců jednat samostatně ve složitých, proměnlivých a nepředvídatelných situacích. Jak je uvedeno v doporučeních o klíčových kompetencích, schopný jedinec dokáže kombinovat znalosti, dovednosti a postoje, jakož i používat a uplatnit zkušenosti z předchozího učení (ať již byly získány formálně, neformálně či informálně) v nových situacích.

3. Ve společné zprávě Rady a Komise pro rok 2010 o pokroku při provádění pracovního programu s názvem „Vzdělávání a odborná příprava 2010“ se uvádí, že:

— mnoho zemí provádí reformy vzdělávacích programů právě na základě rámce pro klíčové kompetence, zvláště v odvětví školství, avšak aby měl každý občan přístup k vysoce kvalitnímu celoživotnímu učení, musí být inovativní přístupy k výuce a učení rozvíjeny a prováděny na širším základě,

— zejména je třeba posílit schopnosti, které jsou třeba pro účast na dalším učení a na trhu práce: tyto dva světy spolu často úzce souvisí. To vyžaduje zavedení přístupu založeného na klíčových kompetencích také do oblastí mimo odvětví školství, do vzdělávání dospělých a do odborného vzdělávání a přípravy ve spojitosti s kodaňským procesem; dále bude třeba zajistit, aby výsledky vysokého školství důsledněji odrážely potřeby

trhu práce. Také bude třeba vyvinout způsoby hodnocení a záznamu průřezových klíčových kompetencí – jež jsou definovány mimo jiné jako schopnost učit se, sociální a občanské schopnosti, smysl pro iniciativu a podnikavost, a kulturní povědomí a vyjádření (2) –, které jsou důležité z hlediska přístupu na trh práce a dalšího učení,

— je třeba vytvořit „společný jazyk“, který by spojil světy vzdělávání/odborné přípravy a práce, aby občané a zaměstnavatelé mohli lépe sledovat, jak kompetence a výsledky učení odpovídají zadaným úkolům a povoláním. Takový přístup by dále usnadnil profesní a geografickou mobilitu občanů,

— v zájmu lepší kompetence občanů, a tedy i jejich lepší připravenosti na budoucnost, je třeba rovněž větší otevřenosti systémů vzdělávání a odborné přípravy a jejich adaptability na požadavky okolního světa;

ZDŮRAŽŇUJÍC, ŽE:

— výše zmíněné výzvy vyžadují opatření na evropské i vnitrostátní úrovni jako součást prioritních pracovních oblastí naplánovaných pro první pracovní cyklus ET 2020 v období let 2009–2011. V odvětví školství je třeba plně provádět přístup založený na klíčových kompetencích, zejména v zájmu podpory nabývání klíčových kompetencí a kvalitních výsledků učení u osob, kterým hrozí studijní neúspěchy a sociální vyloučení. Metody výuky a hodnocení se musí vyvíjet a zároveň je zapotřebí podporovat počáteční i další profesní rozvoj všech učitelů, školitelů a vedoucích pracovníků škol v souladu s přístupem založeným na kompetencích,

— nyní je však rovněž zapotřebí ujasnit a zvážit vytvoření vazby mezi různými stávajícími evropskými iniciativami zaměřenými na posílení kompetencí občanů a na přikládání většího významu výsledkům učení, jakož i zajistit jednotný přístup v této oblasti. Mělo by se přitom vycházet z pokroku dosaženého při provádění jak doporučení o klíčových kompetencích, tak i Evropského rámce kvalifikací a tato činnost by měla být spojena s nabýváním kompetencí a s výsledky učení ve všech příslušných situacích a na všech úrovních. Dále je třeba se zaměřit na systematické zlepšování a posilování získávání kompetencí prostřednictvím vzdělávání a odborné přípravy, jakož i zaměstnání;

KLADE DŮRAZ NA VÝZNAM OPATŘENÍ V TĚCHTO OBLASTECH:

— je třeba vyvinout úsilí k prokázání významu klíčových kompetencí na všech úrovních vzdělávání a odborné přípravy a ve všech životních fázích a situacích. Při podpoře provádění klíčových kompetencí v oblastech stanovených doporučením z roku 2006 by se navíc pozornost měla zaměřit na lepší využívání tohoto doporučení na podporu celoživotního učení po ukončení povinné školní docházky,

(1) Úř. věst. C 119, 28.5.2009, s. 2.

(2) Úř. věst. L 394, 30.12.2006, s. 10, a Úř. věst. C 119, 28.5.2009, s. 4.

- je třeba vykonat více na podporu získávání, aktualizace a dalšího rozvoje celé škály klíčových kompetencí v oblasti odborného vzdělávání a přípravy a vzdělávání dospělých,
- aby byly studentům poskytnuty kompetence požadované na trhu práce i při dalším učení a výzkumné činnosti, měla by být jako priorita vysokoškolského vzdělávání stanovena rovněž aktualizace, získávání a další rozvoj klíčových kompetencí. Je obzvláště důležité, aby vysokoškolská zařízení studentům nabízela příležitosti k rozvíjení schopnosti komunikovat podle potřeby v cizích jazycích a ucelený soubor průřezových klíčových kompetencí, neboť ty jsou nezbytné při získávání dalších dovedností, přizpůsobení se různým pracovním prostředím a aktivním občanství,
- studijní plány, výuka, hodnocení a učební prostředí by měly důsledně vycházet ze studijních výsledků, tj. znalostí, dovedností a kompetencí, které mají studující získat. Zvláštní důraz je třeba klást na průřezové klíčové kompetence, které vyžadují interdisciplinární a inovativní metody. Za účelem dosažení přechodu k přístupu založenému na kompetencích je třeba rovněž vyvinout úsilí k zajištění toho, aby učitelé, školitelé a vedoucí pracovníci škol byli schopni ujmout se nových rolí, jež z takového přístupu plynou. Tento proces lze podpořit posílením partnerství mezi institucemi vzdělávání a odborné přípravy na straně jedné a okolním světem, zejména světem práce, na straně druhé,
- je třeba se rovněž více zasadit o řádné posuzování, zaznamenávání a prokazování kompetencí, které občané během svého života rozvinuli v rámci formálního, neformálního a informálního vzdělávacího prostředí pro účely zaměstnání a přístupu k dalšímu učení, jakož i v zájmu aktivní účasti ve společnosti. Pružné mechanismy ve vzdělávání a odborné přípravě mohou zlepšit pracovní příležitosti občanů a usnadnit určení jejich rozvíjejících se kompetencí a budoucích potřeb v oblasti učení. Prostředky pro určování a zaznamenávání kompetencí by mohly být mnohem účinnější, pokud by všemi zúčastněnými subjekty v oblasti vzdělávání a odborné přípravy i na trhu práce mohla být přijata standardizovaná terminologie a přístup ke klasifikaci;
- ze strany Evropského střediska pro rozvoj odborného vzdělávání (Cedefop) mělo zahrnovat lepší zohledňování průřezových klíčových kompetencí ve vzdělávacích programech, při hodnocení a udělování kvalifikací; podporovaly kreativitu a inovace rozvíjením zvláštních metod výuky a učení; a rozvíjely partnerství mezi poskytovateli vzdělávání a odborné přípravy, podniky a občanskou společností,
- podporovaly počáteční a další profesní rozvoj všech učitelů, školitelů a vedoucích pracovníků škol v rámci všeobecného vzdělávání, jakož i v rámci odborného vzdělávání a přípravy tak, aby byli mimo jiné připraveni pro nové role, jež vyplývají z přístupu založeného na kompetencích,
- zahájily práce s cílem objasnit způsob, jak lze neustále rozvíjet a přizpůsobovat klíčové kompetence tak, aby vyhovovaly výzvám, kterým jednotlivci v průběhu svého učení a pracovního života čelí, prostřednictvím posouzení a rozvoje, mimo jiné hodnocení klíčových kompetencí na různých úrovních vzdělávání a odborné přípravy. Zejména je třeba zvážit, zda by měla být vytvořena vazba mezi referenčními úrovněmi založenými na výsledcích učení, čemuž napomáhá provádění evropského rámce kvalifikací a rámce pro klíčové kompetence ze strany členských států,
- ve spolupráci se sociálními partnery, veřejnými službami zaměstnanosti a dalšími zúčastněnými stranami pracovaly na vytvoření společného jazyka – či standardizované terminologie – týkajícího se evropských dovedností, kompetencí a povolání (ESCO). Tento společný jazyk by měl vést k lepšímu propojení mezi kompetencemi získanými během procesů učení a potřebami jednotlivých povolání a trhu práce, a spojit tak svět vzdělávání a odborné přípravy se světem práce. Mohl by podpořit provádění evropského rámce kvalifikací (EQF) a také na něm stavět, a to usnadněním popisu, kategorizace a klasifikace vzdělávání a odborné přípravy, výsledků učení a zkušeností jednotlivců, jakož i souvisejících pracovních příležitostí. Celkovým účelem by bylo umožnit občanům, veřejným službám zaměstnanosti, poradcům pro volbu zaměstnání, subjektům v oblasti poradenství a zaměstnavatelům, aby měli lepší přehled o významu výsledků učení ve vnitrostátních kvalifikacích pro úkoly a povolání, a využívat tohoto společného jazyka tak, aby se potřeby v oblasti dovedností lépe přizpůsobily trhu práce,

VYZÝVÁ ČLENSKÉ STÁTY A KOMISI, ABY:

- podporovaly výměnu osvědčených postupů a iniciativy na úrovni jednotlivých států ve výše uvedených oblastech. To by v souladu s pracovními oblastmi plánovanými pro první pracovní cyklus ET 2020 v období let 2009–2011 a při nejlepším využití odborných znalostí a pokračující podpory
- ve spolupráci se všemi příslušnými zainteresovanými stranami dále rozvíjely a podporovaly uznávání neformálního a zájmového a informálního učení, aby se občané mohli zapojit do dalšího vzdělávání a trhu práce,

- rozvíjely rámec Europass v souladu s prováděním evropského rámce kvalifikací a s cílem účinněji zaznamenávat a vyzdvihovat vědomosti, dovednosti a kompetence získané občany v průběhu jejich života v rozmanitých vzdělávacích prostředích, a aby kromě toho uvážily vytvoření „pasu osobních dovedností“ s využitím stávajících prvků Europassu,
- s přihlédnutím k významu systémů profesního poradenství pokračovaly v práci na určování vznikajících znalostí, dovedností a kompetencí požadovaných pro účely práce a učení s cílem podpořit občany v jejich úsilí o nalezení

a vytvoření nových a lepších pracovních míst a odhadnout a analyzovat případný nesoulad dovedností;

VYZÝVÁ KOMISI, ABY:

do konce roku 2011 podala Radě zprávu o tom, jak lze program uvedený v těchto závěrech dále rozvíjet, a pracovala s členskými státy a zainteresovanými stranami na jeho uskutečňování v souladu s prioritami uvedenými v závěrech Rady ze dne 12. května 2009 o strategickém rámci evropské spolupráce v oblasti vzdělávání a odborné přípravy, jakož i v kontextu strategie „Evropa 2020“.